

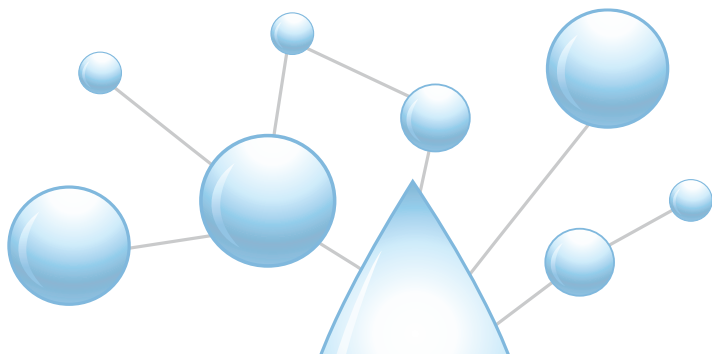
SMART

Presentatie aan de raad van de gemeente Goeree-Overflakkee

WATER

INLEIDING

In 2012 hebben het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de provincie Zuid-Holland Goeree-Overflakkee als gevolg van de afnemende bewonersgroei aangemerkt als anticipeerregio. De ondernemers – verenigd in de FOGO – en ook de gemeente, hebben zich duidelijk tegen deze ontwikkeling uitgesproken. Door keuzes te maken en gezamenlijk gericht in de economie te investeren kan de krimp worden omgebogen tot groei. De visie van Smart Water geeft focus in de investeringen die moeten worden gedaan. Door het omvattende karakter van Smart Water kunnen er allerlei (bestaande en nieuw te ontwikkelen) projecten en activiteiten aan worden verbonden en worden opgepakt

KRIMP

De grootste bedreiging voor de welvaart

Bevolking	▼	-1,2%
Bron: CBS 2030		
Banen	▼	-4%
Bron: LISA 2011-2014		

ECONOMISCHE TRANSFORMATIEMONITOR GOEREE-OVERFLAKKEE

In 2011 is Goeree-Overflakkee als één van de zes Zuid-Hollandse regio's aangewezen als anticiperregio bevolkingsdaling. De anticiperregio's kenmerken zich door een relatief sterke ontgroening (afname van het aantal jongeren) en vergrijzing (toename van het aantal ouderen) en in een aantal gevallen bevolkings- of zelfs huishoudenskrimp.

Al met al is er sprake van een dubbele opgave: het vitaal houden van de leefomgeving en tegelijkertijd de regionale economie op peil houden en mogelijk versterken.

Om de benodigde inzichten voor het werken aan een toekomstbestendige economische structuur voor Goeree-Overflakkee te verkrijgen, is onder andere de 'Economische Transformatiemonitor' ingezet. Hiermee zijn de huidige economische structuur en de maximale

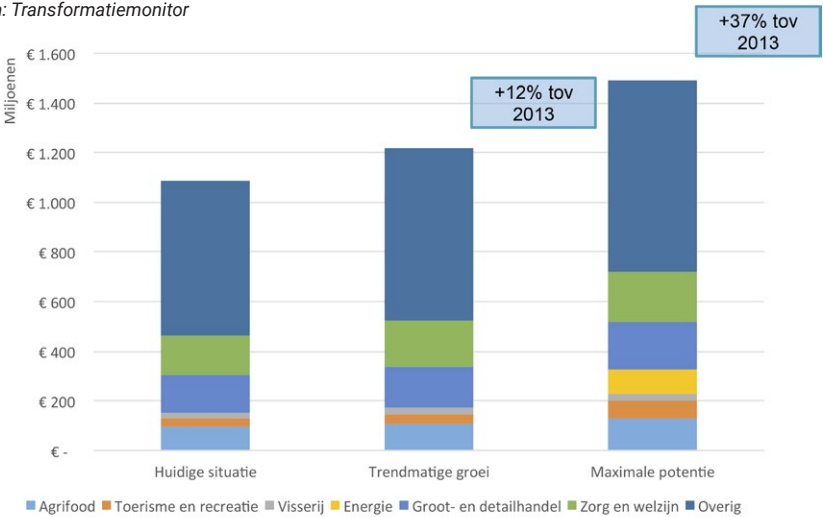
economische potentie van de regio in beeld gebracht.

Uit deze monitor blijken er kansen te zijn voor groei, en zelfs meer dan de trendmatige groei als zaken op een bepaalde manier worden opgepakt. Het gehanteerde model en de geïdentificeerde kansen met de groeikansenverkenning worden gedeeld door de ondernemers op Goeree-Overflakkee. Door de ondernemers is aangegeven dat ze daar wel meer focus en scherpheid in aan willen brengen. Zij zetten in op meer samen-

hang in de strategie, omdat daarmee de kans op het realiseren van de maximale potentie groter wordt geacht dan de kans dat alle sectoren, los van elkaar, de maximaal mogelijk groei realiseren. Daarom wordt door de FOGO een samenhangende strategie ontwikkeld rondom het thema "Smart Water". Vanuit de ondernemers, onderwijs en overheid is er de drive om deze uitdaging op te pakken. Er liggen kansen die we met elkaar kunnen benutten als we met elkaar en gefocust de zaken op de juiste manier aanpakken.

Groeikansenverkenning vergelijking scenario's

Bron: Transformatiemonitor

STUURGROEP

Arie Cové
RGO

Adam van Heest
CSGPM

René Wissekerke
FOGO

Steef Visser
FOGO

Arend-Jan v.d. Vlugt
Gemeente GO

Han Weber
Provincie ZH

DE EERSTE STAPPEN

Op 2 juni 2016 was de officiële start van Smart Water waarbij de aanwezigen zich gecommitteerd hebben aan de Smart Water strategie. De vervolgstappen waren dat de FOGO met vertegenwoordigers van het onderwijs en overheden bij elkaar zijn gekomen en een structuur hebben ontwikkeld om het smart scenario verder uit te werken.

Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in de oprichting van een stuurgroep waarin vanuit de "3 O's" (Onderwijs / Ondernemers / Overheden) er vertegenwoordigers zijn gekomen die gezamenlijk sturing gaan geven aan de verdere uitwerking. De namen zijn gepresenteerd tijdens het Delta Netwerk in december 2016.

WAAROM SMART WATER?

Diverse monitoren geven aan dat er een risico is op bevolkingsdaling wat invloed heeft op de sociaal economische vitaliteit van het eiland.

De verschuiving van inwoners van de kleine naar de grote kernen leidt tot afnemende draagkracht en druk op voorzieningen - en daarmee tevens druk op de sociaal-maatschappelijke structuren. Door een grotere afstand tot voorzieningen worden goede verbindingen op en van het eiland nog belangrijker. Ook de digitale verbindingen moeten verbeterd worden.

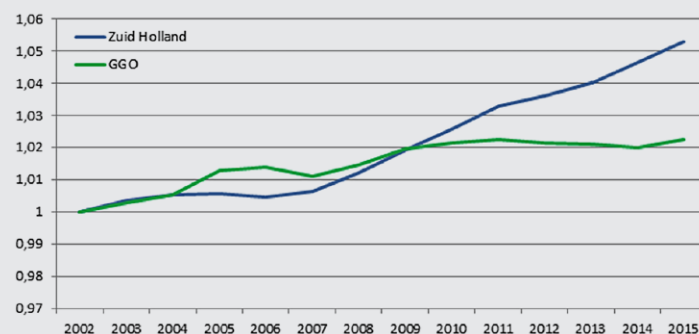
Ook de economische activiteit en dynamiek staan onder druk. Zo wordt in de toekomst de ruimtevrage voor bedrijventerreinen mogelijk lager en de woningmarkt lastiger. Daarnaast hebben veel toeristische voorzieningen een moderniseringsslag nodig. Investeren in de economie kan deze trend keren. Het samenkomen van verschillende wateren op en rondom Goeree-Overflak-

kee is uniek in Nederland. Er zijn verschillende sectoren die met hun verdienmodel direct gerelateerd zijn aan het water. Zo zijn mariem en visserij, recreatie en toerisme en duurzame landbouw – allen verbonden met water – sterke economische sectoren op het eiland. Door de lokale 'hulpbronnen' van Goeree-Overflakkee te verbinden met de bestaande (economische) samenwerkingsstructuren en competenties ontstaat een unieke economische waarde propositie, die Goeree-Overflakkee onderscheidt van andere regio's en die niet te kopiëren is door anderen.

Economische strategie voor een toekomstbestendig Goeree-Overflakkee

Bron: CBS

Bevolkingsontwikkeling op Goeree-Overflakkee en in Zuid Holland Index. 1= Aantal inwoners in 2002

We lopen **risico op bevolkingsdaling**. Dit kan leiden tot

- minder faciliteiten en voorzieningen
- meer leegstand

En heeft zo een **negatief effect op de leefbaarheid**

Investeren in de economie buigt krimp om tot groei

Smart Water wil investeringen koppelen aan

- **onze unieke geografische positie**; samenkomen van verschillende wateren
- **slimme bedrijven** als "motor" voor de economische ontwikkeling

CONTEXT

Gemeente Goeree-Overflakkee ontwikkelde een breed gedragen eilandvisie. Deze visie omvat zes speerpunten.

- 1) **Eilanditeit (DNA van het eiland)**
- 2) **Maatschappelijke balans**
- 3) **Kwaliteit**
- 4) **Innovatie**
- 5) **Duurzaamheid**
- 6) **Verbindingen.**

Deze thema's worden als leidraad gezien in de ontwikkelingen van Goeree-Overflakkee. Smart Water richt zich op deze thema's.

De werkwijze die Smart Water voorstaat past heel goed binnen de werkwijze van de gemeente waarbij gezamenlijke agendapunten vanuit de overheid, burger initiatief en initiatieven van partners richting geven aan de ontwikkeling van het eiland.

Drie O's werken samen...

SMART WATER PROGRAMMA

Concreet in cijfers is de verwachting dat Smart Water tot 2025 zo'n 1600 nieuwe banen genereert op Goeree-Overflakkee.

Daarbij is de prognose dat de lokale economie in diezelfde periode 400 miljoen euro groeit. Wanneer het versterkende-effect dat bedrijven en sectoren op elkaar kunnen hebben in de berekening wordt meegenomen, kunnen deze resultaten nog gunstiger uitpakken voor Goeree-Overflakkee.

Goeree-Overflakkee gaat vóór 2025 meer dan 1.600 nieuwe banen creëren door innovatieve (water) technologieën te ontwikkelen in de leef-, voedsel- en energie sectoren via een regionaal netwerk van organisaties en partners.

- Het Programma SMART WATER versnelt de **economische ontwikkeling** en toepassing van innovatieve watertechnologieën (in de leef-, voedsel- en energie sectoren) op Goeree-Overflakkee.
- Door als geen ander te weten wat er speelt (op en buiten GO) **verbindt, ondersteunt en activeert** het Programma SMART WATER daar waar kansen liggen.
- Hiermee draagt het Programma SMART WATER significant bij aan het realiseren van meer dan **1600 banen** op Goeree-Overflakkee vóór 2025.

SCOPE

Smart water richt zich op (i) het ondersteunen van bestaande delta technologie en het aantrekken van volwaardige werkgelegenheid in (ii) de maritieme sector en/of (iii) gerelateerd aan water technologie

De basis

Innovatieve partijen op Goeree-Overflakkee die ontwikkelingen in de sectoren zorg, recreatie en wonen, landbouw en visserij en de energietransitie versnellen.

De basis voor de verdere ontwikkeling ligt in de eerste plaats op het eiland zelf. Innovatieve partijen en initiatieven op het eiland dragen nu al bij aan de doelstellingen van Smart Water en zorgen voor groei van de economie. Zij zullen dit ook in de toekomst blijven doen en krijgen hierbij dan ondersteuning vanuit het Smart Water programma.

(i) Delta Technologie
(de basis: het eiland, de delta)

Water
& Leven

Water
& Voedsel

Water
& Energie

Voorbeelden Water & Leven

Innovatieve woonconcepten zoals wonen in de natuur (Noordrand). Door het ontwikkelen van nieuwe natuur in combinatie met wonen ontstaan unieke woonconcepten voor een brede doelgroep die nergens anders in Nederland kunnen worden gerealiseerd. Of natuur in combinatie met recreatie waardoor ook op dat gebied unieke concepten kunnen ontstaan.

PAULINA.NU
EILANDEN VOOR ZORG INNOVATIE

CURAMARE

Innovatieve concepten in de zorg zoals Paulina.nu. Dit is een eilandbreed samenwerkingsverband waarbij bewoners, ondernemers, gemeente en zorgverleners van Goeree-Overflakkee gezamenlijk de verantwoordelijkheid nemen om uitstekende zorgvoorzieningen en gezondheidsprogramma's verder te ontwikkelen en dichtbij aan te bieden. Paulina.nu streeft met een gezamenlijke, eilandbrede aanpak naar een gezonde en vitale regio, waarin mensen graag leven, wonen en werken. Een eiland met de allerbeste zorgfaciliteiten, die tevens betaalbaar blijven. Er is veel aandacht voor goede zorg van "thuis naar thuis", preventie, gezondheidswinst (langer gezond leven) en de inzet van duurzame en vernieuwende initiatieven.

Voorbeeld Water & Voedsel

Innovatie in de landbouw. De agrarische sector op het eiland wordt beschouwd als innovatief en ondernemend. Er zijn veel vooruitstrevende ondernemers die ervoor zorgen dat de agrarische sector op Goeree-Overflakkee steeds voorop loopt in de ontwikkelingen. En die nieuwe ontwikkelingen verdienen de ondersteuning vanuit Smart Water.

Voorbeeld Water & Energie

Energieke regio, voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Energieke Regio helpt bedrijven, maatschappelijke organisaties, verenigingen van eigenaars en woningcorporaties met het verduurzamen van hun gebouwen. Veel eigenaren en huurders van zakelijk- en maatschappelijk vastgoed weten echter niet waar te beginnen en Energieke Regio kan herin ondersteunen.

De eerste plus

Innovatie in de maritieme sector die ontwikkelingen in de sectoren **zorg, recreatie en wonen, landbouw en visserij** en de **energietransitie** versnellen.

Voorbeelden Water & Leven

De komst van de Waterbus naar het Haringvliet als impuls voor het recreatie en toerisme. Misschien op termijn ook voor forensenverkeer? Van oudsher waren de verbindingen over water van levensbelang voor het eiland. Deze kwaliteit biedt nu weer nieuwe kansen om vraagstukken op een aantrekkelijke manier op te pakken.

Voorbeelden Water & Voedsel

Innovatie Centrum Visserij in Stellendam, een stuwende sector die zorgt voor export en spin-off naar het overige bedrijfsleven. Het Nederlandse visserijbeleid richt zich op verduurzaming van de visserijsector, onder meer door nieuwe visserijtechnieken en aanpassingen aan vistuigen en netwerk.

Voorbeelden Water & Energie

Getijdencentrale, een innovatief concept waarvoor naar verwachting tijdens de nieuwe kabinetsperiode de positieve besluitvorming zal plaatsvinden. Overheden en bedrijfsleven werken samen om te komen tot de ontwikkeling van een nieuw icoon van de Deltatechnologie met regionale, landelijke en internationale uitstraling.

De tweede plus

Innovatief gebruik van water die ontwikkelingen in de sectoren **zorg, recreatie en wonen, landbouw en visserij** en de **energietransitie** versnellen.

Voorbeeld Water & Leven

Klimaatadaptatie: de verandering van het klimaat vraagt om innovatieve oplossingen van bijvoorbeeld wateroverlast tijdens zware regens. Bekend zijn onder andere het afkoppelen van de hemelwaterafvoer of holle wegen. Maar binnen Smart Water kan er gezocht worden naar alternatieven of kunnen er proefopstellingen gerealiseerd worden en onderzoek naar de werking ervan.

Voorbeeld Water & Voedsel

Teelt van zeewier voor de voedselindustrie. Recent zijn hiervoor al verkennende gesprekken gevoerd naar de (on)mogelijkheden hiervan in de wateren rondom ons eiland. Wellicht kan dit een bijdrage leveren aan de doelstellingen van Smart Water.

Voorbeeld Water & Energie

Brandstof uit algen. Er wordt momenteel veel onderzoek naar gedaan en ook mee geëxperimenteerd. Gekeken kan worden of dit ook op ons eiland kan plaatsvinden.

Voor elk van de 9 focusgebieden kijkt SMART WATER naar potentie bij bestaande activiteiten en kansen voor nieuwe activiteiten

Samenvatting

- Inventarisatie bestaande projecten / programma's, de meest kansrijke worden meegenomen in Smart Water strategie. De overige worden gevolgd en op de hoogte gehouden van Smart Water.
- Nieuwe projecten / programma's van op het eiland en daarbuiten worden actief benaderd en indien gewenst opgepakt

Hierbij wordt gebruik gemaakt van de gaspedalen zoals aangegeven in de Economische Transformatiemonitor.

Meer banen creëren door “gaspedalen”¹

- Samenwerking 3 O's (18%)
- Cross overs (11%)
- Bereikbaarheid/ infrastructuur (6%)
- Energieneutraal (12%)
- (Keten)Innovatie (10%)
- Onderwijs (3%)
- Marketing (6%)
- Acquisitie (19%)

¹ Inschatting van de bijdrage aan het mogelijk maximaal rendement investeringen excl. 13% maximaal groeiscenario CPB. (ETM 2016)

CONCREET

We gaan nu concreet op verschillende sporen aan de slag.

Inventariseren van de opgave

- “Blauwdruk” opstellen om gewenst toekomstig resultaat van de economische strategie Smart Water af te stemmen (heldere stip aan de horizon)
- Analyseren wat de missende elementen (gaps) zijn vergeleken met de huidige situatie. Dit worden de speerpunten van het Programma Smart Water
- Op basis van de speerpunten kunnen prioriteiten worden gesteld voor werkzaamheden

Bestaande projecten

- Inventariseren van huidige speelveld van 30's: gemeente, provincie, onderwijsinstellingen, grote ondernemers / verenigingen
- Projecten (5-10) met potentie voor creatie van hoogwaardige banen eruit lichten
- Initiatiefnemers aansporen en barrières helpen wegnemen om het realiseren van de potentiële hoogwaardige banen in te bedden in de projecten

Nieuwe projecten (op het eiland)

- Onderwijsprogramma's laten aansluiten bij en bijdragen aan Smart Water doelstellingen (focus op ondernemerschap)
- Kansen die ontstaan door ondersteuningsprogramma's vanuit (inter)nationale overheden signaleren en partijen op het eiland deze laten benutten

Nieuwe projecten (van buitenaf)

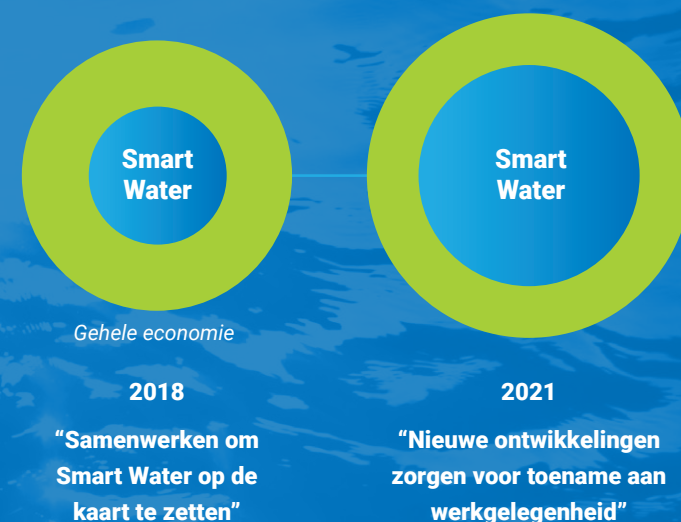
- Kansen inventariseren door samen ideeën en netwerken te benoemen en onderling te delen
- Gesprekken voeren met partijen (kansen opvolgen)
- Kansen uitwerken voor activiteiten van bedrijven / organisaties onderwijsinstellingen die plaats kunnen vinden op Goeree-Overflakkee

Concreet wordt er bijvoorbeeld nu al gekeken met het Innovation Quarter (regionale ontwikkelingsmaatschappij voor Zuid Holland) naar de bestaande projecten en programma's om subsidies binnen te halen, bedrijven met elkaar in contact te brengen of om bestaande initiatieven helpen om verder te komen. Ook worden er contacten gelegd met de topsectoren van het Rijk (bijvoorbeeld topsectoren Agri & Food, Energie en Water) om te kijken of we op deze manier de initiatieven verder kunnen brengen. Het programma wordt nu al breed opgepakt waarin we als Smart Water team nauw samenwerken met provincie en Rijk.

Van de totale economie (weergegeven als groene cirkel) maakt Smart Water vooralsnog een klein deel uit (blauwe cirkel). Doelstelling is dan ook om in 2018 Smart Water op de kaart te zetten.

De inzet is economische groei, mede door Smart Water. In 2021 moeten de nieuwe ontwikkelingen zorgen voor een toename aan werkgelegenheid waarbij Smart Water een groter deel uitmaakt van de economie.

ACTIE: We stellen voor te beginnen daar waar we op korte termijn hoge potentie zien

Uiteindelijk zorgt de toename van het aantal banen voor een groei in de gehele economie. Smart Water zal dan ook een nog groter deel gaan uitmaken van deze economie. Dan heeft Goeree-Overflakkee iets unieks te bieden. Dit zet werknemers en bedrijven ertoe aan zich in deze regio te vestigen. Een belangrijk onderdeel van een succesvolle regionale economische ontwikkelingsstrategie is communicatie. Goeree-Overflakkee moet worden aangeprezen als dé plek voor (water gerelateerde) innovatie na de uitrol van Smart Water.

Samen werken we aan een toekomstbestendig GO. Nu al met onze partners (zie pagina 8) maar daar komen er steeds meer bij!

Dit om uiteindelijk de dreigende KRIMP

Om te buigen in WELVAART, mede door Smart Water.

Groei ▲ € 400 mln

Bron: Transformatiemonitor

Bevolking ▲ 4,4%

Bron: Public Result

Banen ▲ 1.570

Bron: Transformatiemonitor

ORGANISATIE

Zoals gezegd is er nu een stuur-groep geformeerd waarvoor weer een werkgroep geformeerd is. Deze zijn nu druk aan de slag om Smart Water verder uit te werken, waarbij onder andere naar het vormen van een acquisitieteam wordt gekeken.

Daarnaast zal er een “klankbordgroep” gevormd worden waarin stakeholders die raakvlakken hebben met de scope komen te zitten. Deze stakeholders moeten betrokken mensen zijn die gevraagd en ongevraagd advies kunnen geven, zelf ook ambassadeur zijn van Smart Water en benut kunnen worden om de doelstellingen van Smart Water te realiseren (bijvoorbeeld gebruik maken

van diens netwerk). Zij helpen vanuit hun eigen omgeving om de gestelde doelen via allerlei sporen te bekijken. Dit zal een dynamische groep zijn waarbij diverse collegeleden worden betrokken.

Er wordt nu hard gewerkt aan de basis (samenwerking drie O's / eilandmarketing en acquisitie / energieneutraal 2020)

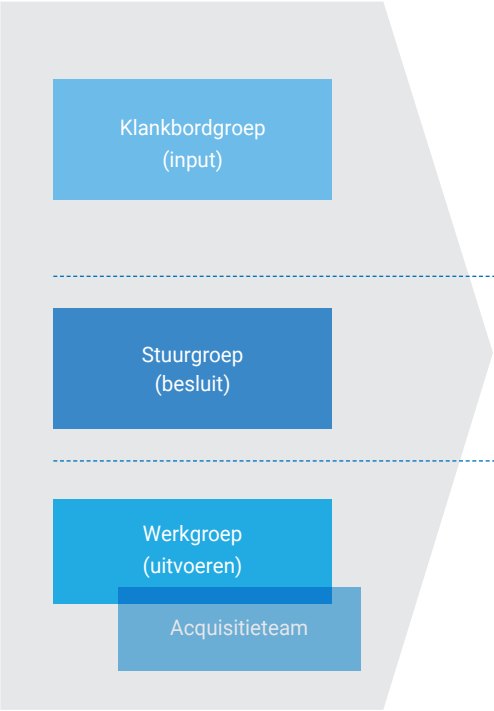
Daarna wordt er gas gegeven.

De basis op orde én...

Mogelijk maximaal rendement investeringen	
Acceleratie-effect	Maximaal effect
Eilandacquisitie	19%
Versterken innovatief vermogen	10%
Verbinding sectoren: cross-overs	11%
Eilandmarketing	6%
Energie neutraal 2020	12%
Onderwijs & arbeidsmarkt	3%
Bereikbaarheid	6%
Maximaal groeiscenario CPB	13%
Samenwerking 3 o's	18%
Totaal (cumulatief)	98%

... gas geven!

Mogelijk maximaal rendement investeringen	
Acceleratie-effect	Maximaal effect
Eilandacquisitie	19%
Versterken innovatief vermogen	10%
Verbinding sectoren: cross-overs	11%
Eilandmarketing	6%
Energie neutraal 2020	12%
Onderwijs & arbeidsmarkt	3%
Bereikbaarheid	6%
Maximaal groeiscenario CPB	13%
Samenwerking 3 o's	18%
Totaal (cumulatief)	98%

Ritme

Frequentie: 2x per jaar

- Iedere 2 jaar droomsessie updaten
- Ieder jaar kansen bespreken ahv ontwikkelingen
- programma's/ subsidies
- Iedere 6mnd
- Informeren voortgang activiteiten
- ophalen nieuwe ideeën en contacten

Leden

Stakeholders met raakvlak in scope van Smart Water (9 focus gebieden)

Frequentie: 6x per jaar

- Aanwezig bij klankboardgroep bijeenkomsten
- Ieder kwartaal bespreken voortgang en beslispunten

Bestuurders

- Overheden (GO / PZH)
- Ondernemers (FOGO)
- Onderwijs

Frequentie: 18x per jaar

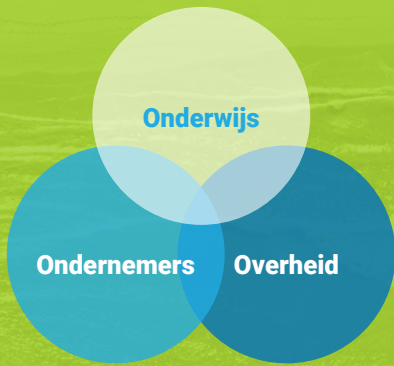
- Aanwezig bij klankboardgroep bijeenkomsten
- (gedeeltelijk) aanwezig bij stuurgroep bijeenkomsten
- Iedere maand werkoverleg

Diverse vertegenwoordigers vanuit de ondernemers, onderwijs en overheden

OPROEP DEELNAME

Om deze strategie succesvol te laten zijn is ook de gemeenteraad nodig. Allereerst om vanuit het eigen netwerk een bijdrage te leveren aan deze strategie. Daarnaast door ook middelen ter beschikking te stellen en de strategie als ambassadeur uit te dragen.

De partners doen al mee! Zij onderkennen vanuit hun dagelijkse praktijk het nut en de noodzaak van deze strategie.

Wij hebben u nodig

- Netwerk
- Kapitaal
- Ambassadeur

Dé economische strategie van Goeree-Overflakkee

